

Sygn. akt III AUa 1690/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Bożena Grubba
Sędziowie:	SSA Barbara Mazur SSA Michał Bober (spr.)
Protokolant:	Artur Lichota

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2013 r. w Gdańsku

sprawy J. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 czerwca 2012 r., sygn. akt VII U 267/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

J. S. odwołała się od decyzji stwierdzającej, że jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu od 1 stycznia 2011r. do 28 lutego 2011r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Kolejnymi decyzjami pozwany zmienił zaskarżone decyzje w części dotyczącej miesiąca lutego 2011 i w tym zakresie wniósł o umorzenie odwołania podtrzymując swoje stanowisko w odniesieniu do miesiąca stycznia 2011r.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone decyzje i ustalił, że J. S. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej za okres od 1-31 stycznia 2011r. umarzając postępowanie w pozostałym zakresie. Rozstrzygnięcie zostało oparte na następujących ustaleniach i rozważaniach:

J. S. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej nr ew. (...) od dnia 10.02.2010 r.

W okresie od dnia 10.02.2010 r. do dnia 31.03.2011 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej J. S. podlegała wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu.

J. S. była zgłoszona do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w okresie : od 04.05.2009 r. do 31.03.2011 r. w firmie SERWIS (...), z siedzibą (...)-(...) G., ul. (...).

Zgodnie z zawartą w dniu 30 października 2010r. umową o pracę wynagrodzenie J. S. od dnia 01 listopada 2010r. wynosiło 1350 zł, a od 1 stycznia 2011r. 1.400 zł

Za styczeń 2011r. J. S. pracodawca wypłacił wynagrodzenie w zaniżonej wysokości. W lutym 2011r. J. S. wypłacono wyrównanie wynagrodzenia za styczeń 2011r. w wysokości 50 zł, tj. do kwoty 1.400,00 zł.

Powyższe dało pozwanemu asumpt do wydania zaskarżonych decyzji.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, 3, 10, 18a, 20 i 21, (tj. m.in. pracownicy zatrudnieni na podstawie stosunku pracy) spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów, są obejmowane ubezpieczeniami tylko z tytułu stosunku pracy, umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonują pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostają w stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni, służby, pobierania świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego albo wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie. Mogą one dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z innych tytułów, z zastrzeżeniem ust. 1a.

Jednakże według art. 9 ust. 1a wskazanej ustawy ubezpieczeni wymienieni w ust. 1, których podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy (...) jest niższa od określonej w art. 18 ust. 4 pkt 5a (tj. niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę), podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów, z zastrzeżeniem ust. 1b i art. 16 ust. 10a. (wymienione zastrzeżenia nie mają zastosowania w sprawie).

Bezspornie kwota najniższego minimalnego wynagrodzenia w 2011r. to 1386,00 zł (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 października 2010 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2011 r.; Dz.U.2010.194.1288).

Dalej wskazać trzeba, że zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a (tj. m.in. pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy) stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12.

Według art. 4 pkt 9 i 10 w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przychód oznacza przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu: zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej, służby, wykonywania mandatu posła lub senatora, wykonywania pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia integracyjnego i stypendium wypłacanych bezrobotnym oraz stypendium sportowego, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy; przychód z tytułu członkostwa w rolniczej spółdzielni

produkcyjnej lub spółdzielni kółek rolniczych oznacza przychody z tytułu pracy w spółdzielni i z tytułu wytwarzania na jej rzecz produktów rolnych.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U.2012.361 j.t. ze zm.) za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

W niniejszej sprawie ustalono, że wysokość wynagrodzenia zasadniczego ubezpieczonej J. S., wypłacanego jej od stycznia 2011r. na podstawie umowy o pracę była ustalona z pracodawcą już 30 października 2010r. i wynosiła 1400,00 zł. W takiej też wysokości ubezpieczona ostatecznie otrzymała wynagrodzenie za miesiąc styczeń 2011r., po wyrównaniu go w miesiącu lutym 2011r. – zgodnie z listą płac za ten miesiąc. Skoro zatem ubezpieczona miała wszelkie podstawy by przyjąć, że za miesiąc styczeń 2011r. otrzyma wynagrodzenie w umówionej wysokości, zwalniającej ją z obowiązku dokonania zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych brak podstaw do obciążania jej skutkami niedopatrzenia pracodawcy, który dokonał zaniżonej wypłaty wynagrodzenia. Poza tym niewątpliwie pracodawca wypłacił ubezpieczonej wynagrodzenie za styczeń 2011r. w wysokości brutto 1400,00 zł, dokonując wyrównania w lutym 2011r.

Sąd Okręgowy zważył również, że organ rentowy zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 26 października 2011 r. co do objęcia J. S. obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej za okres 1-28 lutego 2011r., w tym zatem zakresie wydanie wyroku stało się zbędne. W konsekwencji postępowanie w tej części należało umorzyć na podstawie art. 355§1 k.p.c., co Sąd uczynił w pkt I wyroku.

W pozostałym zakresie, na podstawie cytowanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 kpc, Sąd zmienił zaskarżone decyzje ustalając, że J. S. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej za okres 1-31 stycznia 2011r. (pkt II wyroku)

Wyrok w części zmieniającej decyzję zaskarżył apelacją pozwany zarzucając rozstrzygnięciu:

-naruszenie przepisu prawa materialnego tj. 83 ust. 1 w zw. z art. 38 ust.1 oraz art.6 ust.1 pkt 5, art.4 pkt 9, art.9 ust. 1a, art. 12 art. 13 pkt 4, art.18a ust.1, art.68 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych / tj. z 2009r. Dz. U. Nr 205, poz.1585./,

-naruszenie przepisu prawa procesowego art. 233 §1 kpc przejawiające się w błędnej ocenie stanu faktycznego, a w jego efekcie błędnym zastosowaniu przepisów: art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych /Dz. U. tj. 2009r. Nr 205, poz. 1585./ w związku z art. 11 ust. 1 ustawy dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t z 2010 Dz.U. Nr.51 poz.307.)

W konsekwencji pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w tej części i oddalenie odwołania ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja – jako nieuzasadniona – podlegała oddaleniu.

Sąd I instancji wyprowadził słuszny pogląd, że wnioskodawczyni nie może ponosić konsekwencji niedopatrzenia pracodawcy, który dokonał zaniżonej wypłaty wynagrodzenia.

Wykładnia przepisów przedstawiona przez pozwanego jest czysto instrumentalna i abstrahuje od celu regulacji prawnej. Celem tym było zaś m.in. wyeliminowanie przypadków unikania obowiązku ubezpieczenia społecznego

przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podejmujące zatrudnienie na podstawie stosunku pracy w symbolicznym wymiarze wyłącznie w celu zwolnienia z obowiązkowego ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Oczywistym jest, że sytuacja wnioskodawczyni jest odmienna. Skarżąca mając zawartą umowę o pracę gwarantującą jej wynagrodzenie wyższe od minimalnego dysponuje uprawnieniem do objęcia ubezpieczeniem wyłącznie pracowniczym wobec zbiegu dwóch tytułów – umowy o pracę oraz pozarolniczej działalności gospodarczej (art.9 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t.: Dz.U. z 2009r. Nr 205, poz.1585 ze zm.). Stanowiąc przepis art.9 ust.1a ustawy ustawodawca wyszedł z konieczności wprowadzenia takiej regulacji do systemu ubezpieczeń społecznych, która gwarantowałaby pewien minimalny próg fiskalny tj. minimalną gwarantowaną podstawę ubezpieczenia. Tym progiem jest właśnie minimalne wynagrodzenie miesięczne dla stosunku pracy, stosunku członkostwa w spółdzielni, służby, świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego lub wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie.

Ustawodawca nieprzypadkowo posłużył się w art.9 ust.1a zwrotem „w przeliczeniu na okres miesiąca”. O ile w przypadku umowy o pracę sam fakt zawarcia umowy w ramach pełnoetatowego wymiaru gwarantuje minimalne wynagrodzenie (por.: przepisy wydane na podstawie art.10 §2 k.p.), o tyle takiego minimalnego wynagrodzenia miesięcznego (będącego podstawą oskładkowania) nie gwarantują pozostałe wyżej wskazane tytuły ubezpieczenia. Konsekwencją powyższego jest właśnie wprowadzenie zapisu obligującego do ustalania „średniomiesięcznej wartości” tytułu podlegania ubezpieczeniu. Zapis odwołujący się do konieczności ustalania wynagrodzenia „w przeliczeniu na okres miesiąca” odnosi się jednak w równej mierze do pozostałych tytułów, co do stosunku pracy. Mając zagwarantowaną umową o pracę stawkę wynagrodzenia na poziomie przekraczającym minimalne wynagrodzenie, skarżąca mogła więc z tej regulacji skorzystać nawet jeżeli wynagrodzenie wypłacane wahało się poniżej i powyżej kwoty minimalnego wynagrodzenia – tym bardziej – że w przypadku umowy o pracę tak być nie powinno i nie mogło. Ostatecznie jednak wynagrodzenie „w przeliczeniu na okres miesiąca” przekroczyło próg zwalniający z obowiązkowego ubezpieczenia społecznego z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej. W ocenie Sądu Apelacyjnego dla zachowania prawa do ubezpieczenia wyłącznie w ramach stosunku pracy istotna jest więc wartość tej umowy tj. wynagrodzenie uzgodnione, które ma stanowić podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w ramach umowy pomiędzy pracodawcą a pracownikiem. Oczywiście spod pojęcia wynagrodzenia umówionego odpowiadającego wartości umowy wymykać się będzie wynagrodzenie pozorne w sytuacji, gdy obie strony godzą się na wypłacanie wynagrodzenia (tudzież również wymiar zatrudnienia) w wysokości znacznie niższej czy nawet symbolicznej wyłącznie dla zachowania pracowniczego tytułu ubezpieczenia. Taka bowiem umowa – jako czynność pozorna – nie może powodować żadnych skutków w sferze ubezpieczenia społecznego. Pozwany nie podnosił jednak zarzutów dotyczących pozorności umowy tudzież pozorności w sferze wynagrodzenia, zaś z materiału zebranego przez Sąd I instancji nie wynikało, aby taka sytuacja mogła mieć miejsce.

Powyższą argumentację wzmacnia stanowisko Sądu Najwyższego przedstawione w sprawie II UK 31/12 (wyrok z dnia 2 sierpnia 2012 r.). W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Najwyższy stwierdził m.in., że „...w przypadku zbiegu obowiązków ubezpieczenia społecznego (umowa zlecenia i prowadzenie działalności pozarolniczej) - art. 9 ust. 2 i ust. 2a ustawy systemowej, ubezpieczony jest uprawniony do wyboru jako podstawy obowiązkowego ubezpieczenia społecznego zawartej umowy zlecenia, jeżeli tzw. wartość tej umowy tj. uzgodnione wynagrodzenie stanowiące podstawę wymiaru składek, nie jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność (art. 6 ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy systemowej).”

Skoro uprawnienie takie przysługuje w przypadku zbiegu obowiązków ubezpieczenia z umowy zlecenia i z działalności gospodarczej (art.9 ust.2 i 2a), z czym Sąd Apelacyjny zgadza się w całej rozciągłości (oczywiście z odniesieniem do minimalnej gwarantowanej podstawy ubezpieczenia określonej w ust.2a), to tym bardziej uprawnienie to przysługuje w przypadku zbiegu obowiązków ubezpieczenia z tytułu umowy o pracę i działalności gospodarczej (art.9 ust.1 i 1a ustawy – z odniesieniem do kwoty minimalnego wynagrodzenia jako minimalnej gwarantowanej podstawy ubezpieczenia). W konsekwencji bowiem użycia przez ustawodawcę w art.9 ust.1a ustawy zwrotu „w przeliczeniu na okres miesiąca”, tym bardziej brak jest podstaw do odmiennej oceny.

Nie negując zatem słusznych rozważań co do zasad odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne od wynagrodzeń wypłaconych - przeprowadzonych w apelacji na gruncie art.4 pkt 9 ustawy systemowej w zw. z art. 11 ust. 1 ustawy dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym... - wskazać należy, że kwestia tych zasad ma znaczenie drugorzędne choćby z tego powodu, że mają się one nijak do pojęcia wynagrodzenia średniego (w przeliczeniu na okres miesiąca) jako wyznaczającego zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym z perspektywy problematyki spornej.

W tym stanie rzeczy apelacja została oddalona stosownie do art.385 k.p.c.